

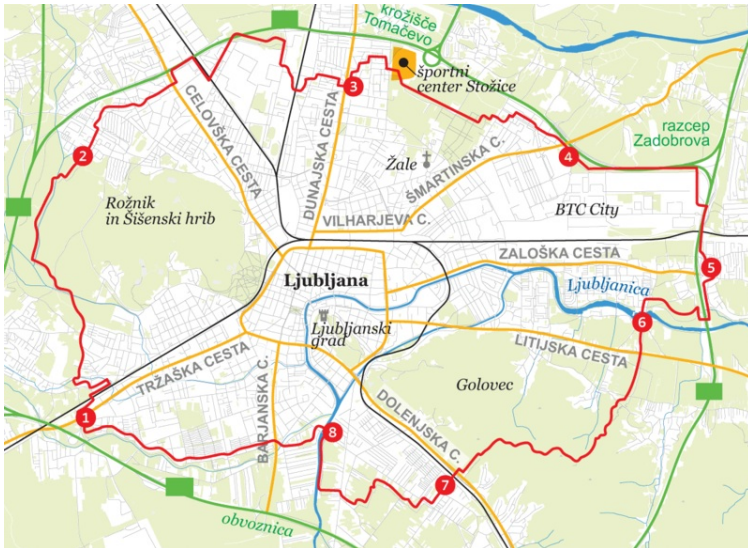
Pot ob žici

Lia Gerkman

32.5km dolga trasa okoli Ljubljane, poimenovana Pot ob žici ali Pot spominov in tovarištva, vsako leto od četrтка do sobote v začetku maja privabi množico ljudi, da se podajo na pohod v spomin uporu meščanov proti italijanskemu in nemškemu okupatorju, ki sta med letoma 1941-1945 zasedala Ljubljansko pokrajino. Letos sem se pohoda ob žici udeležila tudi sama in sicer skupaj z Ambasado Rog, s skupino aktivistov in migrantov, ki so tokrat del poti prehodili že tretjič, z namenom, da poleg spominjanja na osvobojeno Ljubljano ljudi opomnijo, da nekatere stvari še zdaleč niso stvar preteklosti.

Za boljše razumevanje tega dogodka naj najprej predstavim zgodovinski okvir poti ob žici. Januarja 1942 so fašisti sklenili, da zaradi vse večjega odpora prebivalcev, ki je zaznamoval začetek osvobodilnega boja, Ljubljano ogradijo z bodečo žico, ki je nato tam stala 1171 dni – vse do osvoboditve leta 1945. Okupatorjev namen je bil ločiti mesto od podeželja ter s tem preprečiti delovanje partizanske vojske in dotok novih borcev. Po kapitulaciji Italije 1943 je bil nekaj dni žični obroč nenadzorovan (Jankovič Potočnik 2012: 77-78). Večina aktivistov in simpatizerjev Osvobodilne fronte je takrat mesto zapustila in se pridružila partizanom, kar se je izkazalo za pametno potezo, saj je nato mesto zelo hitro zavzel nemški okupator. Maja 1945 so slovenske partizanske enote dosegle Ljubljano in po nekajdnevnih spopadih dosegli umik Nemcev in njihovih zaveznikov. Devetega maja so se partizanske enote slovesno sprehodile skozi mesto in naznanile svobodno Ljubljano (Jankovič Potočnik 2012: 78). Ko je žični obroč ostal brez nadzora, so ljudje planili nadenj, kar pa jim ni uspelo uničiti takoj, so organizirano rušili v okviru nedeljskih akcij (Jankovič Potočnik 2012: 85).

Že od leta 1946 so se Ljubljančani sprehajali po trasi nekdanje žice, leta 1957 pa je bil pohod prvič uradno organiziran (Jankovič Potočnik 2012: 87). Ko so dve desetletji kasneje gradili pot, so se odločili, da bo 6 metrov široka, posuta s peskom in obdana z zelenjem in drevesi (Hudolin in Kerševan 2016: 19). Pot ob žici je danes del Poti spominov in tovarištva, vpisana pa je tudi v register žive kulturne dediščine.

Zemljevid Poti ob žici. Povzeto po: <https://www.dnevnik.si/1042735073>

Strahote, ki so se dogajale pred manj kot stoletjem in se zdijo morda preteklost, so za marsikoga še vedno stvar vsakodnevnosti. Mnogi so zaradi vojne, nasilja, lakote in mnogih drugih težkih situacij svojo domovino primorani zapustiti, v iskanju zatočišča v Evropi pa namesto opevane solidarnosti in svobode spoznajo izključujočo migracijsko politiko, nasilje policije in druge nehumane mehanizme, med katerimi so tudi žičnate ograje, ki ljudem na poti zelo otežijo prehod med državami.

Na to je želela Ambasada Rog, samonikla organizirana skupnost iz Ljubljane, opozoriti tudi na letošnjem pohodu. Ko sem se med pohodom tudi sama pridružila tej skupnosti, smo ostalim pohodnikom delili letake z zgovornim naslovom *Žica, ki še stoji*, ki je opominjal, da nedaleč daleč stran, ob južni in vzhodni meji republike Slovenije, kljub obljubam vlade, žica ali ograja še vedno obstaja – ne tako drugačna od tiste, na katere padec se spominjamo s pohodom okoli Ljubljane. Na letakih je med drugim pisalo:

Tisti, ki uživajo večjo blaginjo in mir, so se pred ostalimi zavarovali z žico, z ograjo, z nadzornimi

kamerami, s policijo in izključujočo vizumsko birokracijo. Živimo v segregiranem svetu. Mi smo v tem novem globalnem redu potegnili ta kratko./.../Vlado smo zaprosili, da nas reši pred izgonom in obravnava naše prošnje za azil, a zaenkrat ni bilo rešitve. Menda je ta vlada obljubila, da bo z meje odstranila žico. Vidimo, da ta še kar stoji. (Letak Ambasade Rog 2023)

Med potjo sem se nekajkrat ustavila, da povprašam naključne pohodnike o razlogih, zakaj so se odločili, da se pohoda udeležijo. Iz njihovih odgovorov lahko sklepam, da je bila večini zgodovinsko-politična konotacija tega dogodka pomembna, predvsem pa sem dobila občutek, da jim je všeč koncept sprehoda, kjer se združita politična in športno-rekreativna dimenzija. Vseeno pa je bilo opaziti, da so se preko let spremenili vsebinski poudarki tega dogodka, predvsem po slovenski osamosvojitvi leta 1991. Kot ugotavlja Lučka Savinek (2019), se je v samostojni državi v javnih predstavitvah Poti ob žici začel vse bolj opuščati spomin na vojno, zmagoslavje partizanske vojske in Narodnoosvobodilnega boja (NOB). Namesto tega pa se je vse bolj izpostavljata športna in družabna narava tega dogodka (Savinek 2019: 22-23).

Zaradi pogovora z drugimi sprehajalci sem na pohodu nekajkrat zaostala za svojo skupino in jo morala kasneje dohiteti. Da bi lažje našla pot do nje, sem se orientirala po omenjenih letakih. Šele takrat sem opazila, da smo z razdeljevanjem letakov dosegli velik učinek. Čeprav so ob neposrednem stiku z nami ljudje delovali zadržano in pogosto z oklevanjem vzeli letak, so kasneje, ko so se od skupine iz Ambasade Rog oddaljili, mnogi prebrali besedilo na letaku in se o naslovljeni tematiki med seboj živahno pogovarjali ter celo pojasnjevali mlajšim, kaj smo s to akcijo želeli sporočiti. Verjamem, da smo marsikoga spodbudili k refleksiji.

Ambasada Rog, 2023. Povzeto po: <https://ambasada-rog.si/2023/05/10/zica-ki-se-stoji/>

ŽICA, KI ŠE STOJI....

Zdravo!

Smo iniciativa beguncev, ki smo se zatekli v Slovenijo po zaščito. Danes ponosno hodimo z vami okoli Ljubljane in se spominjamo časov, ko je bila ta osvobojena. Padec žice je bila velika zmaga za vse človeštvo.

Nekateri med nami se še vedno spominjajo Gibanja neuvrščeni, ko so naše države sodelovale za skupni napredek in mir. To so bili bolj optimistični časi, ko smo si lahko nađejali lepše prihodnosti za naše otroke.

Danes se zdi svet bolj razdeljen kot kadarkoli. Na bogate in revne države, na mirne in vojne regije. Delitev na bogate in revne pa je vse večja tudi pri vas. Tisti, ki uživajo večjo blaginjo in mir, so se pred ostalimi zavarovali z žico, z ograjo, z nadzornimi kamerami, s policijo in izključujočo vizumsko birokracijo. Živimo v segregiranem svetu.

Mi smo v tem novem globalnem redu potegnili kratko. Ker v naših domovinah divjajo nasilje, vojna in lakota, smo morali iskati zatočišče drugod. Verjamite, da ne bi hodili sem, če bi imeli izbiro.

Na poti smo se srečali z nepopisnim nasiljem policije, na Hrvaškem in drugod smo bili tepeni in mučeni, stradani, ponižani, zaprti in izgnani. Streljali so na nas in na nas spuščali pse.

Šele v Sloveniji smo našli mir. Tu smo našli čudovite in solidarne ljudi. Žal pa nas država ne želi sprejeti - po nekaj mesecih, ko smo se ustallili, ko so naši otroci začeli obiskovati šole in smo dobili prijatelje in službe, so nam oblasti začele izdajati odločbe o deportacijah nazaj na Hrvaško. Od tam pa nas bodo peljali bog ve kam. Tudi družine, nosečnice, bolniki in invalidi, ljudje iz Afrike, Bližnjega Vzhoda, Rusije, Ukrajine... vsi smo zdaj pred izgonom.

Vlado smo zaprosili, da nas reši pred izgonom in obravnava naše prošnje za azil, a zaenkrat ni bilo rešitve. Menda je ta vlada obljubila, da bo z meje odstranila žico. Vidimo, da ta še kar stoji. Še naprej pa stoji tudi nehumana politika izključevanja in rasizma.

Vendar verjamemo v tukajšnje ljudi, verjamemo v njihovo solidarnost. Verno, da je tu prostor za nas, in da lahko prispevamo k družbi. Kot nekoč, si lahko tudi danes pomagamo. Zato se povežemo v skupen boj, ki ni le boj za naše osebne človekove pravice, ampak za enakost vseh ljudi. Za svet brez žice.

Potrebujemo vašo podporo.

Pišite nam na ambasada.rog@gmail.com ali spremljajte naše dogodke na <https://www.facebook.com/ambasadarog>

Letak, ki ga je za namen dogodka pripravila Ambasada Rog (Letak Ambasade Rog 2023)

24. 8. 2023

Literatura

Jankovič Potočnik, Aleksander. 2012. *Žica okrog Ljubljane: Ob 70. obletnici začetka gradnje italijanskih utrd in žičnih ovir okrog Ljubljane*. Logatec: Ad Pirum.

Savinek, Lučka. 2019. "Tek in spomin – Tek trojk in pohod ob žici kot zapuščini okupirane Ljubljane". Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani (diplomsko delo).

Hudolin, Gašper in Ana Nuša Kerševan. 2016. "60. obletnica Pohodov ob žici". *Ljubljanske zgodbe iz Slovenske knjižnice. Kulturna dediščina za družine*. Ljubljana: Mestna knjižnica Ljubljana.